

Språkplan – verktøy og arbeidsmetoder

**for arbeid med språkmiljø og språklig
mangfold i barnehagen**

Forord

I 2015 ble det satt i gang et prosjekt «Kompetanse for mangfold» i Hå kommune. Dette var i forbindelse med Utdanningsdirektoratet sitt oppdrag med et kompetanseløft på det flerkulturelle området. Måken barnehage er blant noen av barnehagene og skolene i Hå kommune som var med på prosjektet.

Målet med satsingen er at ansatte i barnehager og skoler skal ha kunnskap og kompetanse til å støtte barn, elever og voksne med minoritetsbakgrunn på en måte som fører til at disse i størst mulig grad fullfører og består utdanningsløpet (Universitetet i Stavanger-Kompetanse for mangfold).

I den forbindelse har barnehagen utarbeidet en språkplan for barn i alderen 0-6 år. Planen er utarbeidet med utgangspunkt i Rammeplanen for barnehager og skal gi føringer for hvordan vi ønsker å arbeide med språkstimulering og flerspråklige barns språktilegnelse i barnehagen. Vi ønsker å legge til rette for språkmiljø som fremmer språklig mangfold, slik at alle barna utvikler språkene sine på best mulig måte. Personalet skal støtte barna i å bruke, vedlikeholde og videreutvikle morsmålet sitt. Samtidig skal personalet arbeide aktivt med å fremme den norskspråklige kompetanse som hvert enkelt barn har. Vi skal i følge rammeplanen tilby alle barn et rikt, variert, stimulerende og utfordrende læringsmiljø.

Første del av planen er barnehagens fagområde Kommunikasjon, språk og tekst med prosessmål. I siste del av planen presenteres ulike verktøy og metoder som brukes i arbeid med språkstimulering og språkutvikling i barnehagen.

Innhold

Forord

Mål fra Rammeplanen

Fagområde:

Kommunikasjon, språk og tekst

Arbeid med språk- en integrert del av
barnehagehverdagen

Verktøy og arbeidsmetoder

Kilder

Mål fra Rammeplanen

Fagområde: Kommunikasjon, språk og tekst

Hovedmål: Styrke språkutviklingen hos hvert enkelt barn.

Rammeplan	Prosessmål
Barnehagen skal bidra til at barna;	Barnet;
lytter, observerer og gir respons i gjensidig samhandling med barn og voksne.	- deltar i samtaler med andre, (lytter, tar initiativ og svarer, klarer å gjøre seg forstått.) - deltar i samlek over tid, kan følge sosiale spilleregler som å innrette seg i leken, ta initiativ og videreutvikle den. - innehar ulike roller i rollelek.
- videreutvikler sin begrepsforståelse og bruker et variert ordforråd.	- leker med ord og uttrykk. - begynner å like vitser og gåter. - øker sin interesse for fakta og hvordan ting virker. - får erfaring med å sortere i kategorier og etter form, farge, mengder, plassering og størrelse.
- bruker sitt språk for å uttrykke følelser, ønsker og erfaringer, til å løse konflikter og skape positive relasjoner i lek og annet samvær.	-møter andre mennesker på en vennlig måte. - viser omsorg for andre. - kjenner mestringsglede og glede over fellesskapet og relasjonen med andre. - har påvirkning på sin egen hverdag ved å uttrykke ønsker og behov. - deler tanker og opplevelser med andre. - tar initiativ til lek på en positiv måte.
- får et positivt forhold til tekst og bilde som kilde til estetiske opplevelser og kunnskaper, samtaler, og som inspirasjon til fabulering og nyskaping	- forteller hvordan noe ser ut/er. - følger med i høytlesning når han/hun får se bilder, og etter hvert også uten bilder. - samtaler om det han/hun har lest og sett på bilder. - leker med språket, humor, spøk og tull. - gleder seg for eksempel over ordspill, rim og rytme.
- lytter til lyder og rytme i språket og blir fortrolige med symboler som tallsiffer og bokstaver.	- begynner å vise forståelse for at ord kan deles opp i ord, stavelser og lyder. - kjenner igjen navnet sitt og utvikler evnen til å legge merke til enkeltlyder i språket (eks. første lyd i navnet.) - har de fleste lydene på plass. - deltar i sang -og regelleker. - interesserer seg for bokstaver og lekeskriving. - begynner å rime på egen hånd.

blir kjent med bøker, sanger, bilder, media med mer.

- teller til ti.
- interesserer seg for tidsbegreper som årstider, ukedager, klokka og tidspunkter.
- teller og sorterer leker og ting i miljøet rundt seg.
- ønsker å bli lest for.
- viser interesse for bøker og besøk på biblioteket.
- vil etter hvert kunne holde fast ved ei fortelling og fortelle den videre, (først med dialogstøtte og så på egenhånd.)
- viser glede og initiativ i sangaktiviteter.
- lærer etter hvert å bruke datamaskin til lekeskriving og ulike pedagogiske spill.
- benytter film til å tilegne seg ny kunnskap.
- opplever glede ved å se på film i fellesskap.

Arbeid med språk - en integrert del av barnehagehverdagen

Personalet i Måken barnehage skal se omsorg og lek, dannelse og læring i sammenheng med språklæring. Språk og samhandling skal være en naturlig del av leken som foregår på ulike steder og situasjoner i barnehagen, for eksempel leken i sandkassen, i samlingsstunden og fellesopplevelsene på tur til skogen og i nærmiljøet. Personalet skal

Les mer:
Arbeid med språk i «Kompetanse for mangfold»-
en veileder for personalet S.4-7

legge til rette for at barna kjenner seg trygge og kan oppleve glede ved å kommunisere og bruke språket sitt. Måken barnehage ønsker å ha fokus på godt språkmiljø og skal være en god barnehage med positive holdninger til språklig og kulturelt mangfold. I samlingsstund eller i andre styrte aktiviteter der personalet ønsker å jobbe med mer systematisk arbeid med språk, kan personalet bruke ulike verktøy og arbeidsmetoder som er listet opp nedenfor.

«Det er viktig å anerkjenne
språklig og kulturelt mangfold»

Rammeplan

Verktøy og arbeidsmetoder

De ulike pedagogiske språkverktøyene og arbeidsmetodene er en naturlig del av barnehagens arbeid med språkutvikling og språkstimulering for alle barn- både enspråklige og tospråklige i barnehagen.

SPRÅKVERKTØY

Snakkepakken

Et pedagogisk språkverktøy for hele personalgruppen. Skaper motivasjon og lystbetonet bruk av språket. For barn uansett språkferdighet og morsmål. Synliggjør fortellinger, sanger og regler.

Hentet fra: <http://www.snakkepakken.no>

Grep om begreper + språktrening/tankekart

Grep om begreper er en metode som sikter mot å gi barn en læringsstrategi i det å lære begreper. Metodikken er tiltenkt bruk i små grupper med barn, men kan gjerne tilpasses og brukes i forhold til både enkeltbarn og større grupper. Det jobbes med ett begrep om gangen i økter på 2-3 ganger pr. uke. Barn og voksne reflekterer rundt begrepets innhold-, form- og bruksside, og oppsummerer dette i tankekart.

Hentet fra: <http://lesesenteret.uis.no>

Skal vi leke en bok?

Forfatterne ønsker å inspirere alle som jobber med litteraturformidling og språktilegnelse i barnehagen. Boka har mange forslag til hvordan du kan arbeide med bildebøker, eventyr, rim og regler i barnehagen. Hvert kapittel gir konkrete forslag til hvordan lek kan knyttes opp til leseopplevelser. Den er forskningsbasert og ivaretar ulike sider ved norskfaget i barnehagen.

Hentet fra: <http://dmmh.no>

Språklek med eventyr

Språklek er morsomme håndbøker i det viktige arbeidet med språkstimulering i barnehagen. Bøkene inneholder ideer og forslag til morsomme språkstunder som fremmer barns språkutvikling. Språklek med eventyr inneholder 13 eventyr/fortellinger med tilhørende aktiviteter.

Hentet fra: <https://gan.aschehoug.no>

Språkposer

Språkposer er en metode som brukes i formidling av fortelling/eventyr eller begrepsforståelse. Den voksne lager ulike poser eller esker med ulike gjenstander oppi for å visualisere og konkretisere begreper. Innholdet i slike poser knyttes til eventyr, fortellinger og bøker. Visualiseringen og konkretiseringen i tillegg til å skape spenning og forventning rundt hva som skjuler seg i posen, gjør at det blir lettere for alle barn, uansett hvilke førstespråk de har, å forstå innholdet i fortellingen/eventyret.

AKTIVITETER OG ARBEIDSMETODER

Les mer:

[Arbeid med språk s. 4-7 i «Kompetanse for mangfold»- en veileder for personalet](#)

- Gode samtaler
- Rim, regler, dikt og sang
- Fortelling og høytlesing
- Språkutviklende lek
- Utforsking av skriftspråket
- Arbeid med ord og begrepsforståelse
- Sang

Aktiviteter og arbeidsmetoder for barns språkutvikling og språkstimulering kan du lese mer om i veilederen «Kompetanse for mangfold».

«Felles opplevelser og aktiviteter gir unik mulighet for kommunikasjon mellom barn»

Rammeplanen

Kilder

Rammeplan for barnehager, Kunnskapsdepartementet 2011

Språk i barnehagen - mye mer enn prat, Utdanningsdirektoratet 2013

Temahefte om språklig og kulturelt mangfold, Kunnskapsdepartementet 2006

Temahefte om språk, Kunnskapsdepartementet 2006

Verktøy- og språkstimuleringsmaterieill

Ibsen H. og Grove I.A. (2015) *Grep om begreper*. Oslo: GAN Aschehoug

Ihlen og Finnanger. *Snakkepakken*.

Nyberg (1996). *Språkposer*.

Bøker;

Alfheim I og Fodstad C.D. (2014) *Skal vi leke en bok?*. Oslo: Universitetsforlaget

Strand E.H. og Rydja C. (2014) *Språklek med eventyr*. Oslo: GAN Aschehoug

Språkplanen er utarbeidet av ressursgruppa: Magnhild Nordbø, Anne Bjerk Johansson, Marion Kverme